

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
33

RYNEK ŚRODKÓW PRODUKCJI I USŁUG DLA ROLNICTWA

stan i perspektywy

ISSN 1231-286X

**ANALIZY
RYNKOWE**

MARZEC 2008

Analizy są finansowane przez
AGENCJĘ RYNKU ROLNEGO
oraz
INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– **PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY**

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne – *Tadeusz Chrościcki*
- II. Rynek nawozów mineralnych – *Aldon Zalewski*
- III. Rynek środków ochrony roślin – *Jan Mieczkowski, Stefan Pruszyński*
- IV. Rynek maszyn rolniczych – *Jan Pawlak*
- V. Rynek usług – *Magdalena Talarek, Arkadiusz Zalewski*
- VI. Rynek energii – *Jan Pawlak, Aldon Zalewski*
- VII. Rynek nasion – *Tadeusz Oleksiak*
- VIII. Kredyty – *Aldon Zalewski*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: (0-prefiks-22) 827-36-64

AUTORZY:

prof. dr hab. Aldon Zalewski
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (0-prefiks-22) 827-24-00

dr inż. Jan Mieczkowski
• MRiRW •
Tel.: (0-prefiks-22) 623-16-12

dr inż. Tadeusz Oleksiak
• IHAR • Radzików
Tel.: (0-prefiks-22) 796-24-50

prof. dr hab. Jan Pawlak
• IBMER • Warszawa
Tel.: (0-prefiks-22) 542-11-67
• UWM • Olsztyn
Tel.: (0-prefiks-22) 523-36-21

prof. dr hab. Stefan Pruszyński
• IOR • Poznań
Tel.: (0-prefiks-22) 867-92-22

mgr Magdalena Talarek
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (0-prefiks-22) 50-54-413

mgr inż. Arkadiusz Zalewski
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (0-prefiks-22) 50-54-413

mgr Lucyna Mieszkowska
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (0-prefiks-22) 50-54-595

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 18.03.2008 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Jan Małkowski, Bożena Nowicka, Iwona Szczepaniak,
Roman Urban (wiceprzewodniczący), Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w grudniu 2008 r.

1. W czwartym roku po wejściu do Unii Europejskiej utrzymała się wzrostowa tendencja popytu na środki produkcji i usługi dla rolnictwa. Sprzyjała jej dobra koniunktura głównie na produkty pochodzenia roślinnego. Wyższa dynamika wzrostu cen produktów sprzedawanych przez rolników niż cen towarów i usług przez nich nabywanych wyraziła się korzystnym wskaźnikiem „nożyc cen” w 2007 r. wynoszącym 106,5. Podobnie korzystny wpływ na wzrost popytu miały środki UE, które w coraz większym stopniu przeznaczane są na zakup środków do produkcji rolnej.

2. Zużycie nawozów mineralnych pod zbiory 2007 r. w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyniosło 121,8 kg NPK, wobec 123,3 kg pod zbiory 2006 r. Nastąpił dalszy głęboki spadek zużycia CaO aż do 37,4 kg na 1 ha użytków rolnych.

W strukturze nawożenia udział podstawowych nawozów w przeliczeniu na czysty składnik – na azot (N) przypadło 53,6%, fosfor (P_2O_5) 20,9% i potas (K_2O) 25,5%.

Ceny nawozów mineralnych w 2007 r. wzrosły średnio o 16,3%, a wapniowych o 28,6%. Do najbardziej drożących nawozów mineralnych należał fosforan amonu (wzrost o 26,1%) i superfosfat potrojny granulowany (o 22,7%). Nawozy azotowe podrożały średnio o 11,7%. Niższe wzrosty cen dotyczyły: saletrzaku (o 9,4%) i saletry amonowej (o 11,4%). W 2007 r. polepszyły się relacje cen zbóż do cen nawozów mineralnych. Na zakup 1 kg NPK należało przeznaczyć średnio 3,5 kg równowartości pszenicy, a w 2006 r. 4,4 kg. Relatywnie najtańszymi nawozami były: sól potasowa (2,3 kg) i fosforan amonu (2,9 kg). Najdroższymi nawozami były superfosfat (granulowany 20%; 4,8 kg), saletrzak (4,0 kg) i saletra amonowa (3,7 kg). Polepszyły się relacje cen żyta do cen nawozów mineralnych i ziemniaków. Na zakup 1 kg NPK w 2007 r. przeznaczano równowartość 3,9 kg żyta, a w 2006 r. 5,0 kg żyta, natomiast ziemniaków w 2007 r. równowartość wynosiła 4,6 kg, a w 2006 r. 6,6 kg.

3. Według wstępnych szacunków podaż środków ochrony roślin w 2007 r. ukształtowała się na poziomie od 17,5 do 17,6 tys. ton w przeliczeniu na substancję aktywną i będzie w granicach 2,3% – 2,9% większa niż w 2006 r., a zużycie środków w przeliczeniu na 1 ha gruntów ornych i sadowych wyniesie 1,4 kg substancji aktywnej.

Średnie ceny środków ochrony roślin w 2007 r. były o 1,1% wyższe niż w 2006 r. W okresie od grudnia 2006 r. do grudnia 2007 r. preparaty grzybobójcze podrożały o 4,5% a chwastobójcze o 1,6%. Nieznacznie o 0,5% potaniały preparaty owadobójcze.

Prowadzona ocena substancji aktywnych wchodzących w skład środków ochrony roślin, pod względem stworzenia przez nie zagrożeń dla zdrowia ludzi, zwierząt oraz środowiska, spowodowała że liczba substancji aktywnych niedopuszczonych do dalszego stosowania w krajach Unii Europejskiej przekroczyła 50% stanu objętego przeglądem. Wyniki przeglądu substancji aktywnych mają wyraźny wpływ na liczbę środków ochrony roślin dopuszczonych do obrotu i stosowania w Polsce, która na koniec grudnia 2007 r. wynosiła 756, w porównaniu do 1141 w 2003 r.

Uwzględniając prognozowane zagrożenia przez choroby i szkodniki roślin, ceny środków ochrony roślin oraz ich relacje do cen skupu produktów roślinnych, przewiduje się, że w 2008 r. utrzyma się tendencja niewielkiego wzrostu zużycia środków ochrony roślin.

4. W 2007 r. sprzedaż ciągników w Polsce była o około 6% niższa niż przed rokiem. Ceny maszyn w okresie od grudnia 2006 r. do grudnia 2007 r. wzrosły w Polsce średnio o 5,6%. Rynek maszyn rolniczych ma w coraz większym stopniu charakter międzynarodowy.

W 2007 r. ceny 33 objętych analizą środków mechanizacji rolnictwa w porównaniu do stanu grudnia z 2006 r. wzrosły średnio o 5,6% przy rozpiętości poszczególnych cen od 0,4% do 27,3%. W czterech przypadkach odnotowano spadki cen o 0,1% do 8,8%. Spadek cen kombajnów zbożowych wynosił 3,7%. W 2008 r. przewiduje się wzrost produkcji i sprzedaży większości typów maszyn rolniczych w Polsce w wyniku polepszenia koniunktury, specjalizacji i zmian w technologii produkcji rolniczej.

5. W 2007 r. wzrósł popyt na usługi, co było spowodowane wyraźną poprawą sytuacji dochodowej gospodarstw rolnych. Całkowite koszty usług wzrosły według wstępnych szacunków do 2172,3 mln zł, czyli o 35,4% w stosunku do roku poprzedniego. Zwiększyła się liczba przedsiębiorstw usługowych dla rolnictwa i w grudniu 2007 r. wyniosła 24,4 tys.

Średnioroczne ceny usług dla rolnictwa w 2007 r. wzrosły o 3,7% w porównaniu do roku poprzedniego, przy czym ceny usług bezpośrednio rolniczych były wyższe o 3,4%, a pośrednio rolniczych o 4,0%.

Usługi zbioru płodów wzrosły o 1,3%, w tym sprzęt z bóż kombajnem zdrożał o 2,3%, cena kopania ziemniaków kombajnem ziemniaczanym wzrosła o 1,9%, spadła natomiast cena kopania ziemniaków kopaczką o blisko 6%.

W 2007 r. usługami inseminacyjnymi objęto 1612 tys. krów, o 4,3% mniej niż rok wcześniej. Znacznie, bo o 40,8% w porównaniu do roku poprzedniego, spadła natomiast liczba unasienianych loch. Z roku na rok rośnie natomiast liczba krów ocenianych. W 2007 r. oceną użyteczności mlecznej objętych było 527 tys. krów, o 1,2% więcej niż w 2006 r.

6. Po przejściowym wzroście zużycia paliw stałych w 2006 r., w 2007 r. nastąpił spadek o 5,3%. Łagodna zima 2007/08 spowoduje dalszy spadek zużycia. Zmniejszy się także zużycie energii cieplnej. W porównaniu do roku poprzedniego nieznacznie wzrosło zużycie paliw ciekłych (o 0,4%), gazowych (o 0,6%) i energii elektrycznej. Paliwa ciekłe stanowią łącznie około 60% wartości opałowej ogółu zużytych nośników energii w rolnictwie. Paliwa gazowe w 2007 r. stanowiły zaledwie 2,5% ogółu nakładów energii w rolnictwie polskim, w tym gaz sieciowy 0,9%. W 2006 r. odnotowano wzrost zużycia energii elektrycznej w rolnictwie o 1,8% w stosunku do roku poprzedniego. Szacuje się, że w 2007 r. nastąpił dalszy wzrost o 0,9%.

W porównaniu do stanu z grudnia 2006 r., w grudniu 2007 r. cena benzyny wzrosła o ponad 21%. Znacznie podrożały oleje: napędowe (o 14,4%) i opałowe (o 12,9%). W mniejszym stopniu wzrosły ceny: koksu o 9,4%, gazu ciekłego o 9,6%, węgla kamiennego o 6,1%, gazu ziemnego o 4,7% i energii elektrycznej o 2,3%. Średnia cena 1 gigadżuła w nośnikach energii stosowanych w rolnictwie w 2007 r. była wyższa o 10,8% niż w grudniu 2006 r.

7. Nastąpiło ożywienie na rynku nasionnym. W roku gospodarczym 2006/07, do sprzedaży zakwalifikowano o 16,4% nasion z bóż więcej niż w roku poprzednim. Produkcja nasion jęczmienia jarego zwiększyła się o 45,9%, owsa o 32,2%, a żyta o 24,7%.

Odnotowano wyraźny wzrost podaży nasion jęczmienia ozimego i pszenicy ozimej. Podaż nasion traw wyprodukowanych w kraju zwiększyła się ponad dwukrotnie, wzrosła produkcja nasiennej motylkowych drobnonasiennych.

W 2007 r. powierzchnia zakwalifikowanych plantacji nasiennych wynosiła 86,8 tys. ha, czyli była o 15,5% większa niż przed rokiem. Najbardziej zwiększyła się powierzchnia plantacji nasiennych żyta i pszenżyta. W produkcji nasiennej żyta udział mieszańców przekroczył 30%. Jakościowe odmiany pszenicy ozimej stanowiły ponad 57% powierzchni plantacji zgłoszonych do kwalifikacji. Powierzchnia plantacji nasiennych roślin motylkowych zwiększyła się o 45%.

W Krajowym Rejestrze Odmian Roślin Rolniczych znajduje się 1230 odmian. Z tego odmiany zagraniczne stanowią 45%. W rejestrach odmian zbóż,

ziemniaków, roślin strączkowych i buraków pastewnych wciąż dominują odmiany hodowli krajowej. Liczba odmian ze Wspólnego Katalogu (the Common Catalogue), nie rejestrowanych w Polsce w 2007 r. wynosiła 8,6 %.

W dalszym ciągu zdecydowanie przeważają odmiany krajowe. Ich udział w Krajowym Rejestrze jest bliski 70%.

W sprzedaży nasion w 2006/07 w dalszym ciągu przeważały tendencje spadkowe. Sprzedaż nasion zbóż, w stosunku do roku poprzedniego, zmniejszyła się o 3,5% a sprzedaż sadzeniaków o 5,9%.

W dalszym ciągu bardzo niski jest udział nasion kwalifikowanych w zasiewach. Średni udział kwalifikowanego materiału siewnego zbóż w produkcji w 2007 r. wyniósł 8,4%, a sadzeniaków 3,4%.

W 2007 r. ceny kwalifikowanego materiału siewnego zbóż jarych były o 50-60% wyższe niż w 2006 r. Odnotowano również znaczny, 80% wzrost cen sadzeniaków ziemniaków. Wiosną 2008 r. można oczekiwać dalszego wzrostu cen nasion zbóż rzędu 25-30%.

W 2007 r. ogólna powierzchnia kwalifikacji nasiennej warzyw nie zmieniła się istotnie. Zmieniła się struktura produkcji. Wzrósł udział nasion strączkowych natomiast zmalał udział korzeniowych.

W obrocie w dalszym ciągu dominują nasiona wyprodukowane w kraju. Produkcja krajowa zdecydowanie przeważa w zaopatrzeniu w nasiona warzyw korzeniowych oraz strączkowych i ogórków. O wartości rynku decydują głównie nasiona ogórków, marchwi, cebuli, i buraków ćwikłowych.

SUMMARY

1. In the fourth year following Polish accession to the European Union, the demand for agricultural inputs and services was still growing. It was influenced mainly by favorable economic situation on the market of plant products. The prices of products sold by farmers were growing faster than prices of services purchased, that is why the „price scissors” were favorable for farmers and amounted to 106,5. The increase of the demand was also caused by funds from the EU, which to a greater extent than in the past, were allocated to agricultural inputs.

2. The use of mineral fertilizers for 2007 crops per 1 ha of agricultural land amounted to 121,8 kg NPK, as compared to 123,3 for 2006 crops. The use of CaO declined further and amounted to 37,4 kg per 1 ha agricultural land.

In the structure of fertilizing the share of main fertilizers in terms of active ingredient accounted for: nitrogen (N) - 53,6%, phosphorus (P_2O_5) - 20,9% and potassium (K_2O) - 25,5%.

In 2007 mineral fertilizers' prices increased by 16,3% higher, while lime fertilizers' prices - by 28,6% as compared to the previous year.

Ammonium phosphate and granulated superphosphate were fertilizers whose prices increased most considerably – by 26,1% and 22,7% respectively. The price of nitrogen fertilizers rose by 11,7%. The fertilizers whose prices increased slightly were Saletrzak - a fertilizer containing nitrate ammonium, magnesium and calcium (9,4%), Norway saltpetre (11,4%). In 2007 the price ratio of cereals to mineral fertilizers was more favorable. In order to buy 1 kg of NPK a farmer had to pay 3,5 kg of wheat (4,4 kg of wheat in 2006). Potassium chloride (2,3 kg) and ammonium phosphate (2,9 kg) were relatively cheap fertilizers. Most expensive fertilizers were superphosphate (granulated 20%; 4,8 kg), a fertilizer containing nitrate and magnesium (Saletrzak) (4,0 kg) and Norway saltpetre (3,7 kg). Price ratios of rye to mineral fertilizers and to potatoes were more favorable. In order to buy 1 kg of NPK in 2007 a farmer had to pay 3,9 kg of rye (5,0 kg in 2006), and 4,6 kg of potatoes in 2007 (6,6 kg in 2006).

3. According to preliminary estimates, the supply of plant protection products in 2007 amounted to 17,5-17,6 thousand tons in terms of active ingredient and was by 2,3 –

2,9% bigger than in 2006. The use of plant protection products per 1 ha of arable land and orchards was 1,4 kg in terms of active ingredient.

Average prices of plant protection products in 2007 were 1,1% higher than in the previous year. During the period December 2006 - December 2007 fungicide prices increased by 4,5% and herbicide prices by 1,6%. Insecticide prices were 0,5% lower.

Review of these active ingredients which are components of plant protection products as far as their potential hazard to peoples' health, animals and environment is concerned, caused the fact that the number of active ingredients which are forbidden in the EU surpassed 50% of those which were subject to this review. Outcomes of the review influence significantly the number of plant protection products which are allowed in Poland. Thus, at the end of December 2007, there were 756 pesticides allowed in Poland, as compared to 1141 in 2003.

Taking into account possible hazards caused by diseases and pests, plant protection products' prices and the ratio of plant products' procurement prices to plant protection products' prices, there can be estimated that there would be a slight increase of the supply of plant protection products.

4. In 2007 the sale of tractors was 6% lower than in the previous year. Agriculture machines' prices in the period December 2006 - December 2007 increased by 5,6% on average in Poland. The market of agriculture machines is becoming more and more international.

In 2007 as compared to December 2006, prices of 33 machinery items analyzed rose on average by 5,6%, but these price-hikes were ranging from 0,4% to 27,3%. In four cases falls by 0,1%-8,8% were recorded. Cereal harvester's price decreased by 3,7%. It is estimated that in 2008 in Poland there will be growth of production and sale of most of machinery items caused by betterment of economic situation, specialization and changes in agricultural production technology.

5. In 2007 demand for agricultural services increased, what was caused by the betterment of economic situation of farms. According to preliminary estimates overall costs of services increased by 35,4%, to 2172,3 million zł, as compared to the previous year.

The number of service enterprises rose, and in December 2007 amounted to 24,4 thousand. In 2007 agricultural services' prices rose in average by 3,7% comparing to the previous year. Prices of direct services were 3,4% up and those of indirect services were 4,0% up as compared to 2006.

Harvesting services were 1,3% higher, including harvesting cereals by a harvester which was 2,3% up on 2006, harvesting potatoes by potato harvester - 1,9% up, and the price of harvesting potatoes by potato lifter was 6% down on 2006.

In 2007 as compared to 2006, the number of cows which were artificially inseminated, decreased by 4,3%, to 1612 thousand. The number of artificially inseminated sows decreased significantly, that is by 40,8% as compared to the previous year. The number of cows subject to milk evaluation is still growing. In 2007 there were 527 thousand cows subject to milk evaluation, 1,2% up on 2006.

6. Following short growth of use of solid fuels in 2006, there was a 5,3% fall. Mild winter 2007/08 would cause further fall in energy use. The use of energy would also be lower. As compared to the previous year there was a slight increase of the use of liquid fuels (by 0,4%), gas fuels (by 0,6%) and electric energy. Liquid fuels account for around 60% of the value of overall energy used in agriculture. In 2007 gas fuels accounted for only 2,5% of overall energy used in Polish agriculture, including gas (0,9%). In 2006 a 1,8% growth of energy use in agriculture was recorded as compared to 2006, and according to preliminary estimates there was a further 0,9% growth in 2007.

In December 2007 as compared to December 2006 the price of petrol increased by more than 21%. Significant growth concerned the price of diesel (by 14,4%) and heating oil (by 12,9%). Less significant growth concerned: coke (by 9,4%), liquid gas (by 9,6%), coal (by 6,1%), natural gas (by 4,7%), electric energy (by 2,3%). Average price of 1 GJ of energy carriers used in agriculture increased by 10,8% as compared to December 2006.

7. On the seed market there was a recovery. In the 2006/07 economic year, there number of cereal seeds qualified for sale increased by 16,4% as compared to the previous year. Spring barley seed production was

45,9% up, oats seed production – 32,2% up, and rye seed production – 24,7% up on the previous year. Significant growth of supply of winter barley and winter wheat seed was recorded. The supply of domestic grass seeds was twice as high as in 2006 and the production of papilionaceae was also higher.

In 2007 the area of qualified seed production amounted to 86,8 thousand ha, that is 15,5% bigger than in the previous year. The most significant growth of qualified seed production area concerned rye and triticale. In rye seed production the share of mixed varieties surpassed 30%. Quality varieties of winter wheat accounted for more than 57% of the production area called for qualification. The area of papilionaceae was 45% higher than in 2006.

In The National Register of Crop Varieties there are 1230 varieties, 45% of which are those from abroad. In registers varieties of cereals, potatoes, pulse crops and fodder beat are still dominated by domestic ones. The number of varieties from the Common Catalogue not registered in Poland accounted for 8,6% in 2007.

The share of domestic varieties in The National Register of Crop Varieties was 70%.

The seed sale was still dominated by downward tendencies. The sale of cereal seeds was 3,5% lower, while the sale of seed potatoes was 5,9% lower as compared to 2006.

The share of certified seeds in crop production still reminds insignificant (8,4% of cereal production, and 3,4% of potato production).

The prices of certified spring cereal seeds increased by 50-60% as compared to 2006. Growth of potato seed prices was also recorded and accounted for 80%. In the 2008 spring there can also be further growth of cereal seed prices (25-30%).

In 2007 overall area of qualified vegetable seeds' production did not change considerably. The production structure changed. The share of pulse crop seeds increased, whereas this of root vegetable declined.

Trade is dominated by domestic seeds. Root vegetable seeds, pulse crop seeds and cucumber seeds come mostly from domestic production. Cucumber, carrot, onion and red beet have the most significant influence on the value of the market.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukążą się:

1. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (27) • kwiecień 2008,
2. Rynek pasz (23) • kwiecień 2008,
3. Rynek mleka (34) • kwiecień 2008,
4. Rynek ryb (9) • kwiecień 2008,
5. Rynek ziemniaka (33) • maj 2008,
6. Rynek drobiu i jaj (33) • maj 2008,
7. Rynek cukru (33) • maj 2008,
8. Rynek mięsa (34) • czerwiec 2008,
9. Rynek zbóż (34) • czerwiec 2008,
10. Rynek rzepaku (33) • czerwiec 2008,
11. Rynek owoców i warzyw (32) • czerwiec 2008,
12. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa (34) • wrzesień 2008,
13. Rynek ziemi rolniczej (11) • grudzień 2008,
14. Popyt na żywność (9) • grudzień 2008.

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2008 roku wynosi 40 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw
Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego,
ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel.: (0-prefiks-22) 50-54-685, faks: 50-54-636
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>
